

2022

KONCEPCIA ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE POĽANA

Spracoval: kol. Správy CHKO-BR Poľana

POSOLSTVO

„HARMÓNIA MEDZI ČLOVEKOM A PRÍRODOU“

Vízia Environmentálnej výchovy a osvetu S-CHKO-BR Poľana definuje priority, ciele a opatrenia v oblasti neformálneho vzdelávania detí, mládeže a dospelých, pričom prihliada na potreby a aktuálne problémy spoločnosti. Zameriava sa na témy upevnenia environmentálneho a regionálneho povedomia, rozvoja mäkkých zručností, výchove k mládežníckej participácii, zdravého životného štýlu, sociálneho začleňovania a podpory dobrovoľníctva v regióne Podpoľania. Vízia reflektuje na agendu Programu UNESCO „Človek a biosféra“ a preberá ciele vyplývajúce z Limského akčného plánu na roky 2016-2025.

Hlavnými cieľmi programu MaB na roky 2015-2025 sú:

1.Ochrana biodiverzity, obnova a posilnenie ekosystémových služieb, podpora trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov.

2.Prispievať k rozvoju udržateľných, zdravých spoločností, ekonomík a prosperujúcich ľudských sídel v súlade s prírodou.

3.Napomáhať rozvoju vedy o biodiverzite a udržateľnosti, podporiť vzdelávanie pre trvalo udržateľný rozvoj.

4.Podporiť adaptáciu na zmenu klímy a ďalšie aspekty globálnych zmien životného prostredia.

HLAVNÉ CIELE EVVO SPRÁVY-CHKO-BR POĽANA

---

prispievanie k zvyšovaniu kvality života mladých ľudí

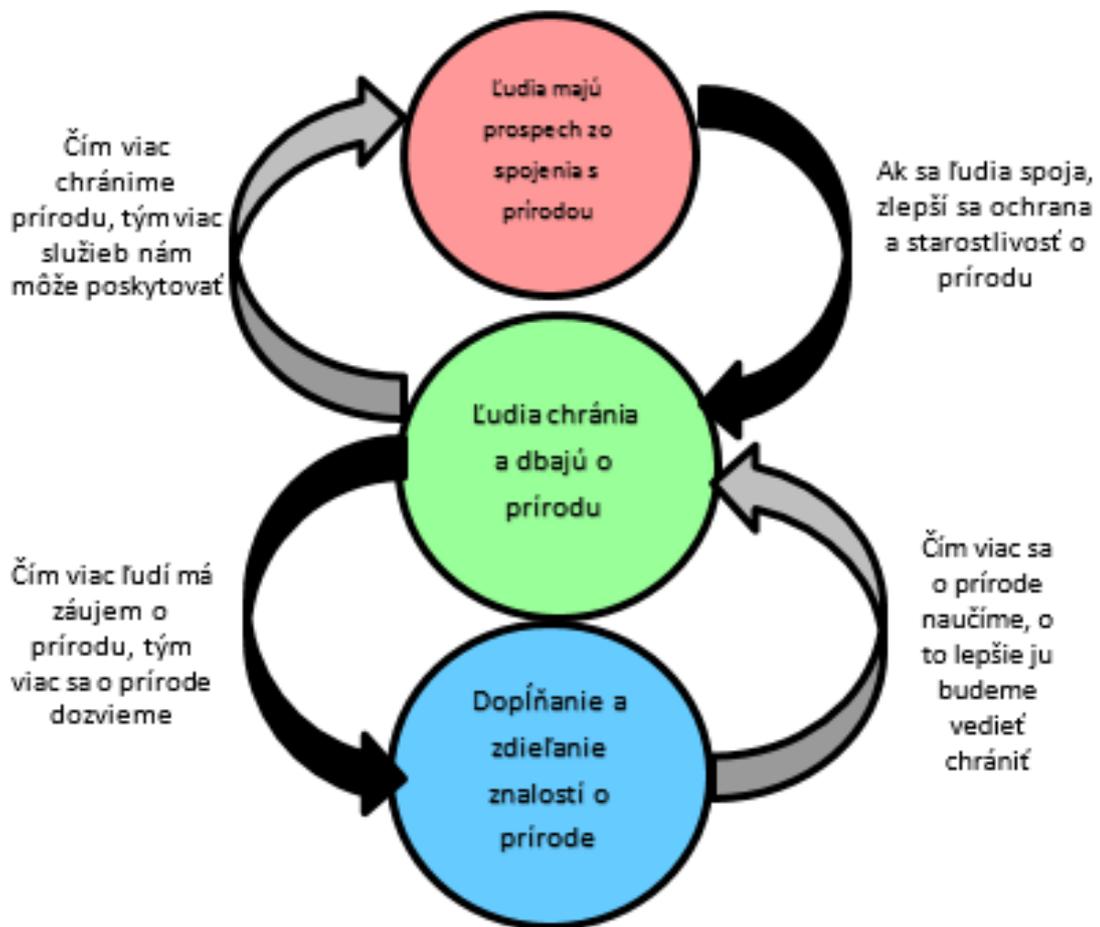
budovanie regionálnej identity

zdôrazňovanie zachovávaní prírodného a kultúrneho dedičstva regiónu a zdravej krajiny prostredníctvom participácie s mienkotvornými osobnosťami regiónu Podpoľania

uplatňovanie zážitkového vzdelávania

Koncepcia environmentálnej výchovy a osvedy je priamo nadväzujúca a dopĺňajúca **Komunikačnú stratégiu Správy Chránenej krajinej oblasti-Biosférickej rezervácie Poľana**.

Je zhrnutím aktívnej spolupráce regionálnych a miestnych inštitúcií, ktoré so Správou CHKO-BR Poľana pravidelne participujú alebo budú participovať vo vzdelávacom programe.

Vzájomné prepojené zámery stratégie (upravené podľa Australia's strategy for nature (Draft) 2018-2030, Commonwealth of Australia 2017)

1. PRIORITY, ŠPECIFICKÉ CIELE A OPATRENIA

PRÍRODNÉ KRÁSY A KRAJINA PODPOLANIA JE ZDRAVÁ A CENENÁ, CHRÁNENÁ PRE SVOJE VNÚTORNÉ HODNOTY.

SÚHRN VO VYTVÁRANÍ A UDRŽIAVANÍ PRÍRODNÝCH A KULTÚRNYCH HODNÔT. PRI JEJ UPLATŇOVANÍ VYUŽÍVAME OTVORENÝ A TRANSPARENTNÝ PRÍSTUP. VÝCHOVA MLADEJ GENERÁCIE K MORÁLNEMU KONANIU, ABY ZODPOVEDNE A UDRŽATEĽNE PRISPIEVALA K ZACHOVÁVANIU DEDIČSTVA PREDKOV PRE ĎALŠIE GENERÁCIE.

MLADÁ GENERÁCIA JE SÚČASŤOU AKTÍVNEJ KOMUNITY A PREDSTAVUJE SILNÝ POTENCIÁL V TVORBE ZDRAVÉHO PROSTREDIA A KVALITNÉHO ŽIVOTA PRE NASLEDUJÚCE GENERÁCIE.

VÍZIA

Vízia Konceptie EVVO je rozpracovaná do 4 dlhodobých cieľov a tie do operatívnych cieľov a jednotlivých opatrení, navrhnutých na dosiahnutie jednotlivých cieľov.

DLHODOBÝ CIEĽ 1
ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA MLADÝCH ĽUDÍ

Operatívny cieľ 1.1	Výchova generácie s vlastným kritickým myslením vo vzťahu ku kvalite ich života a vzťahu človeka k prírode.
Operatívny cieľ 1.2	Umožnenie mladým ľuďom zapájať sa do rozhodovacích procesov regiónu
Operatívny cieľ 1.3	Umožnenie spoločného otvoreného rozhovoru medzi autoritami regiónu a mladými ľuďmi.
Operatívny cieľ 1.4	Zachovanie tradičného obhospodarovania krajiny na základe podpory participatívneho manažmentu mladých ľudí.

DLHODOBÝ CIEĽ 2

BUDOVANIE REGIONÁLNEJ IDENTITY

Operatívny cieľ 2.1	Podpora regionálnej identity a vnútornej motivácie mládeže v zmysle Programu UNESCO „Človek a biosféra“
Operatívny cieľ 2.2	Šírenie a posilňovanie povedomia k hodnotám regiónu Podpoľania
Operatívny cieľ 2.3	Vzdelávanie mladých ľudí v kontexte rozvoja ich zručností prostredníctvom zážitku a vlastných skúseností v regióne
Operatívny cieľ 2.4	Integrácia medzinárodných záväzkov a potrieb manažmentu v územiach medzinárodného významu (s dôrazom na BR a lokality svetového dedičstva UNESCO) a ich zosúladenie s územiaми sústavy Natura 2000 a chránenými územiaми národnej siete

DLHODOBÝ CIEĽ 3

UPLATŇOVANIE ZÁŽITKOVÉHO VZDELÁVANIA

Operatívny cieľ 3.1	Rozvíjanie praktickej environmentálnej výchovy vychádzajúcej z potrieb detí a mladých ľudí vhodne zvolenými témami a aktivitami vzťahujúcimi sa k vybraným lokalitám, typom biotopov, druhov.
Operatívny cieľ 3.2	Vytváranie funkčného a zdravého priestoru pre zavádzanie inovatívnych spôsobov a metód vo výchove a vzdelávaní detí, mládeže a verejnosti s ohľadom na riešenie aktuálnych tém spoločnosti
Operatívny cieľ 3.3	Vytváranie vhodných podmienok pre neformálne zážitkové enviro outdoor vzdelávanie a praktické aktivity priamo v praxi
Operatívny cieľ 3.4	Udržanie/nadviazanie spolupráce s inštitúciami v oblasti neformálneho vzdelávania
Operatívny cieľ 3.5	Vzdelávanie odborných pracovníkov, pedagogických zamestnancov a mladých teamleadrov pre prácu s mládežou formou workshopov a terénnych programov

DLHODOBÝ CIEĽ 4

ZACHOVÁVANIE PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA REGIÓNU A ZDRAVEJ KRAJINY PROSTREDNÍCTVOM PARTICIPÁCIE S MIENKOTVORNÝMI OSOBNOSŤAMI REGIÓNU PODPOLANIA

Operatívny cieľ 4.1	Vytváranie a udržiavanie komunikačných kanálov pre budovanie vzťahu, vzájomného porozumenia a možnosti spolupráce medzi regionálnymi lídrami a širokou verejnosťou
Operatívny cieľ 4.2	Zvyšovanie povedomia širokej verejnosti k prírodným a kultúrnym hodnotám regiónu
Operatívny cieľ 4.3	Zviditeľňovanie ochrany prírody, krajiny, biodiverzity a prírodných zdrojov prostredníctvom zlepšenia povedomia a znalostí verejnosti o hodnotách a význame prírody, biodiverzity a vhodnom manažmente prírody a krajiny

2. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU VO VZŤAHU K REGIÓNU

Sústavu škôl v Podpoľaní tvoria materské školy, základné školy, stredné školy, školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, základné umelecké školy a školské zariadenia. Sústavu školských zariadení tvoria školské výchovno-vzdelávacie zariadenia – školské kluby detí, centrá voľného času. Ďalej sem patria školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a školské účelové zariadenie – škola v prírode a zariadenia školského stravovania.

Zoznam škôl a školských zariadení je uvedený v samostatnom dokumente
(Vid' príloha č.1 Zoznam škôl)

2.1. ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM, ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA. PRIEREZOVÁ TÉMA

2.1.1. Charakteristika prierezovej témy

Environmentálna výchova vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. Ide o rozvíjanie a najmä pochopenie nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti, ktorý umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi človekom a prostredím, kde sú vzájomne prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne.

Na realizácii prierezovej témy sa podieľajú viaceré vzdelávacie oblasti (učebné predmety). Vzájomným prepojením, rozšírením, upevňovaním a systematizáciou vedomostí, špeciálnych návykov a zručností upozorňujeme žiakov na súvislosti medzi poznatkami, ktoré si už osvojili na pochopenie problematiky zo širšieho pohľadu. Len tak dokážu skutočne pochopiť globálne problémy. Pochopenie je základnou podmienkou aktívneho prístupu žiakov k efektívnej ochrane a udržateľnému stavu životného prostredia. Prierezové témy sú dôležitým prvkom vo vzdelávaní a podieľajú sa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt.

Vzdelávacia oblasť **Príroda a spoločnosť** poskytuje ucelený elementárny pohľad na okolitú prírodu a prostredie. Učí pozorovať, citlivo vnímať a hodnotiť konanie ľudí vo vzťahu k životnému prostrediu. V maximálnej miere využíva priame pozorovanie žiakov okolitého prostredia, ktoré výrazne ovplyvňuje emocionálnu stránku osobnosti jedinca.

Vzdelávacia oblasť **Človek a príroda** zdôrazňuje pochopenie objektívnej platnosti základných prírodných zákonitostí, dynamických súvislostí od ekosystémov po biosféru ako celku, postavenie človeka v prírode a komplexnú funkciu ekosystémov vo vzťahu k ľudskej spoločnosti.

Vzdelávacie oblasti **Človek a spoločnosť** a **Človek a hodnoty** sa zameriavajú na súvislosti medzi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálnymi prístupmi k riešeniu problematiky a poukazujú na ďalšie princípy udržateľnosti rozvoja (medziludské vzťahy, spolupráca v rozmanitosti, odstraňovanie chudoby, chorôb, znižovanie rozdielov medzi ľuďmi, zaistenie dôstojného života ľudí.)

Vzdelávacia oblasť **Zdravie a pohyb** rieši problematiku vplyvu prostredia na vlastné zdravie a na zdravie iných. V súvislosti s problémami súčasného sveta poukazuje aj na dôležitosť starostlivosti o životné prostredie pri organizovaní masových športových podujatí.

Dôležitú úlohu v prierezovej téme zastupujú informačno-komunikačné technológie, ktoré umožňujú využívať aktuálne údaje o stave životného prostredia a možnosť simulovať určité udalosti. Komunikačné technológie podnecujú záujem o spôsoby riešenia ekologických problémov, umožňujú nadväzovať kontakty v tejto oblasti a vymieňať si informácie v rámci republiky, krajín EÚ a sveta.

Vzdelávacia oblasť **Umenie a kultúra** poskytuje mnoho príležitostí na zamyslenie sa nad vzťahom človeka a životného prostredia, na uvedomenie si prírodného a sociálneho prostredia ako zdroja inšpirácie pre vytváranie kultúrnych a umeleckých hodnôt a na vnímanie estetických kvalít životného prostredia.

2.1.2 Prínos environmentálnej výchovy k rozvoju osobnosti žiaka

V oblasti vedomostí, zručností a schopností

- schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi;
- poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta;
- schopnosť pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu;
- poskytovať vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu;
- rozvíjať spoluprácu pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni;
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu;
- vedieť hodnotiť objektívnosť a závažnosť informácií o stave životného prostredia a komunikovať o nich, racionálne ich obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská;
- schopnosť využívať informačné a komunikačné technológie a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií, ako aj prezentácii vlastnej práce.

V oblasti postojov a hodnôt

- vnímať život ako najvyššiu hodnotu;
- pochopiť význam udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu;
- podporovať aktívny prístup k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej výučby;
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia;
- schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírode a prírodnému a kultúrnemu dedičstvu;
- prehlbovať, rozvíjať a upevňovať hodnotový systém v prospech konania k životnému prostrediu;
- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy, niesť zodpovednosť.

2.2. TEMATICKÉ OKRUHY

Vychádzajúc z 3 tematických okruhov, ktoré sa odvíjajú od plnenia funkcií Biosférických rezervácií. Sú rozdelené do nasledovných tematických celkov.

1. Ochranná funkcia:

Ochrana prírody a krajiny

- les (význam lesa, funkcia lesného ekosystému, les v našom prostredí, vzájomné vzťahy v ekosystéme

lesa, negatívne dôsledky odlesňovania na životné prostredie).

- pole (význam, zmeny krajiny vplyvom činnosti človeka, spôsoby hospodárenia na poli, okolie polí),

- vodné zdroje (ľudské aktivity spojené s vodným hospodárstvom, hospodárenie s vodou),

- more (druhovú rozmanitosť, význam pre biosféru, morské riasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého),

- tropický dažďový prales (druhovú rozmanitosť, miznutie tropických dažďových pralesov a ich následky

na ekologickú rovnováhu Zeme),

- ľudské sídlo – mesto – dedina (umelý ekosystém, jeho funkcia a vzťah k okoliu, aplikácia na miestne

podmienky),

- urbanizácia - vplyv na prírodu a krajinu, kultúrna krajina (pochopenie dôsledkov rozhodnutí a činnosti ľudí v minulosti na súčasný stav životného prostredia)

Zložky životného prostredia

- Voda (význam vody, kolobeh vody, ochrana jej čistoty, ohrozovanie vôd, pitná voda u nás a vo svete,

čistenie odpadových vôd, spôsoby riešenia).

- Ovzdušie (význam pre život na Zemi, klimatické zmeny, zdroje znečistenia, čistota ovzdušia).

- Pôda (význam pôdy pre život na Zemi, ochrana pôdy, dôsledky erózie, znečisťovanie pôdy – odpadové

skládky, priemysel, poľnohospodárstvo).

- Zachovanie biodiverzity (význam druhej rozmanitosti pre zachovanie biologickej rovnováhy na Zemi

a jej ochrana).

Prírodné zdroje, ich využívanie, ochrana

- Význam prírodných zdrojov pre človeka

- Obnoviteľné prírodné zdroje

- Neobnoviteľné prírodné zdroje

- Racionálne využívanie prírodných zdrojov vo vzťahu k udržateľnému rozvoju

- Využívanie alternatívnych zdrojov energie

2. Rozvojová funkcia

Ludské aktivity a problémy životného prostredia

- Poľnohospodárstvo a životné prostredie, doprava a životné prostredie (význam, vývoj, energetické

zdroje dopravy a ich vplyv na prostredie, druhy dopravy a ekologická záťaž, doprava a globalizácia).

- Priemysel a životné prostredie (priemyselná revolúcia a demografický vývoj, vplyv priemyslu na prostredie, spracovávané materiály a ich pôsobenie na životné prostredie, vplyv právnych a ekonomických nástrojov na vzťah priemyslu k ochrane životného prostredia, priemysel a udržateľný rozvoj spoločnosti).

- Odpady a spôsoby hospodárenia s odpadmi (odpady a príroda, princípy a spôsoby hospodárenia

s odpadmi, druhy odpadu, likvidácia, triedenie, recyklovanie odpadu).

- Ochrana prírody a kultúrnych pamiatok (význam ochrany prírody a kultúrnych pamiatok, ochrana

mestských pamiatok zaradených do zoznamu Svetového dedičstva, právne riešenie u nás, v EÚ a vo svete).

- Zmeny v krajine (dôsledky urbanizácie – narušovanie prírodných ekosystémov, záber poľnohospodárskej pôdy, územné plánovanie z hľadiska ochrany životného prostredia).

- Dlhodobé programy zamerané na zvyšovanie ekologického vedomia ľudí (Agenda 21, Deň Zeme, Deň životného prostredia OSN...).

3. Logistická funkcia

Vzťah človeka k prostrediu

- Naše mesto, obec (prírodné zdroje, ich pôvod, spôsoby využívania a riešenia odpadového hospodárstva, príroda a kultúra nášho okolia a jej ochrana).

- Náš životný štýl (spotreba vecí, energie, odpady, vplyv na prostredie).

- Lokálne a globálne ekologické problémy (príklad problému, jeho príčina, dôsledok, súvislosť, možnosti

a spôsoby riešenia, vlastný názor, jeho zdôvodnenie a prezentácia).

- Prostredie a zdravie (kvalita života, rozmanitosť vplyvov prostredia na zdravie, možnosti a spôsoby ochrany zdravia, environmentálne zdravie), nerovnomernosť života na Zemi (rozdielne podmienky prostredia a rozdielny spoločenský vývoj na Zemi, príčiny a dôsledky globálnych ekologických problémov a princípy udržateľnosti rozvoja).

3. CIEĽOVÉ SKUPINY

Deti v materských školách

Žiaci základných škôl

Študenti a mladí ľudia

Širšia verejnosť

Deti (predprimárny stupeň) – „prípravná skupina“. Práca so skupinou umožňuje vytvárať priaznivé podmienky pre motiváciu detí a ich ďalšiu spoluprácu na základných školách. Skupina výrazne vťahuje do vzdelávania rodičov a rodinných príslušníkov, ktorí majú tendenciu sa aktívne zapájať do prípravnej a realizačnej fázy aktivít.

Spolupráca:

Okres Zvolen - MŠ Lieskovec, MŠ marš. Malinovského, MŠ Prachatická, MŠ Centrum, ZŠ s MŠ T. Vansovej Zvolenská Slatina, MŠ J. Cikkeru Sliač,
Okres Detva - MŠ Kriváň, MŠ Nám. SNP, MŠ M. R. Štefánika, MŠ Obrancov mieru, MŠ Školská, ZŠ s MŠ Krivec, MŠ J. Kráľa Hriňová, MŠ Vígľaš,
Okres Banská Bystrica – ZŠ s MŠ Ľubietová,

Žiaci od 6 – 11 rokov (I. stupeň) – žiaci prvého stupňa ZŠ sú skupinou, ktorá sa učí samostatne pracovať, hľadať a analyzovať informácie. Do vzdelávania vťahuje rodinných príslušníkov len ako pozorovateľov a mentorov. Práca so skupinou je kľúčová k rozvoju mäkkých zručností a budovania vzťahu k regiónu.

Spolupráca:

Okres Zvolen: ZŠ Hrnčiarska, ZŠ Jilemnického 2, Cirkevná ZŠ D. Savia, ZŠ Jilemnického 1, ZŠ M. Rázusa, ZŠ J. Alexyho, ZŠ A. Sládkoviča Sliač, ZŠ T. Vansovej Zvolenská Slatina
Okres Banská Bystrica: ZŠ s MŠ Ľubietová, Súkromná základná škola u Filipa
Okres Detva: ZŠ Obrancov mieru, ZŠ J. J. Thurzu, ZŠ Kukučínova, Hriňová: ZŠ s MŠ Krivec, ZŠ Školská

Žiaci a študenti od 12 – 20 rokov (II. stupeň) – žiaci základných a stredných škôl ktorí z pohľadu praxe predstavujú najviac ovplyvniteľnú skupinu vonkajším prostredím, nakoľko si v tomto veku vytvárajú svoje názory a postoje. Učia sa s nimi pracovať a meniť ich. Vníma sa ako skupina, s ktorou treba pracovať najintenzívnejšie a pravidelne systematicky.

Spolupráca: vyššie uvedené ZŠ, Gymnázium Detva, Spojená odborná škola Detva,

Študenti a mladí ľudia – študenti vysokých škôl, mladí pracujúci, skupina, ktorá má vytvorený svetonázor a robí zásadné životné rozhodnutia. Jednotlivci môžu vykonávať dobrovoľnícku činnosť, plnohodnotne sa zapájať do dobrovoľníckych aktivít, cestujú, študujú v zahraničí.

Spolupráca: TU Zvolen, UK Bratislava, UMB Banská Bystrica, mladí ľudia žijúci v Podpoľaní

Širšia verejnosť – anonymní, pasívni prijímatelia informácií a podnetov prostredníctvom kampaní a skupín, s ktorými sa priamo pracuje.

Odborníci/experti vo vzdelávaní – pedagógovia, pracovníci s mládežou, zástupcovia organizácií a samospráv v regióne, ktorí sú kľúčoví hráči pri aplikácii environmentálnej výchovy a práci s mládežou. Vízia plánuje stretnutia s pedagógmi za účelom získania nových podnetov a informácií, motivácie pre prácu so žiakmi v oblasti regionálnej a environmentálnej výchovy.

Plánuje sa tvorba propagačných materiálov, didaktických pomôcok a metodických príručiek s aktuálnymi trendmi z regiónu.

4. SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY

Vytvorený a zabehnutý edukačný program S-CHKO-BR Poľana pre MŠ, ZŠ
Vytvorené pracovné miesto na pozícii environmentálneho pracovníka
Vzájomná spolupráca environmentálnych pracovníkov správ na Slovensku
Tvorba seminárov pre mládež v oblasti environmentálnej výchovy
Podpora UNESCO vo vzdelávaní – vydávanie metodických materiálov
Realizácia projektu „Mladé hlasy z Podpoľania“
Analýza životného štýlu a potrieb mládeže z Detvy a Hriňovej
Vybudovaná dôvera a dobré meno Ekocentra v regióne
Ochota škôl spolupracovať na spoločných projektoch

SLABÉ STRÁNKY

Nedostatočný prístup k finančným zdrojom pre účely environmentálneho vzdelávania
Slabé prepojenie metodiky z praxou
Slabá účasť pedagógov z regiónu na workshopoch neformálneho vzdelávania
Nízka odozva pedagógov na ponúkané podnety pre žiakov základných škôl
Absencia systematickej práce s mládežou
Nedostatočná práca školských úradov
Absencia priestorov Environmentálneho centra priamo v regióne

PRÍLEŽITOSTI

Silný záujem pedagógov o environmentálne programy Ekocentra
Záujem študentov vysokých škôl o činnosť S-CHKO Poľana
Výmena skúsenosti env. pracovníkov v rámci Slovenska
Iniciatíva samospráv propagovať prírodné zaujímavosti Podpoľania
Iniciatíva OOCR v aktívnom zapájaní žiakov a verejnosti do verejnoprospešných podujatí
Budovanie partnerstiev v rámci organizovania verejných podujatí (DOD BR Poľana)
Možnosti práce s verejnosťou na verejných podujatiach v Podpoľaní
Vzdelávanie lektorov a pracovníkov s mládežou v BB kraji
Možnosti využitia grantových výziev pre zriadenie vidieckeho Ekocentra

OHROZENIA

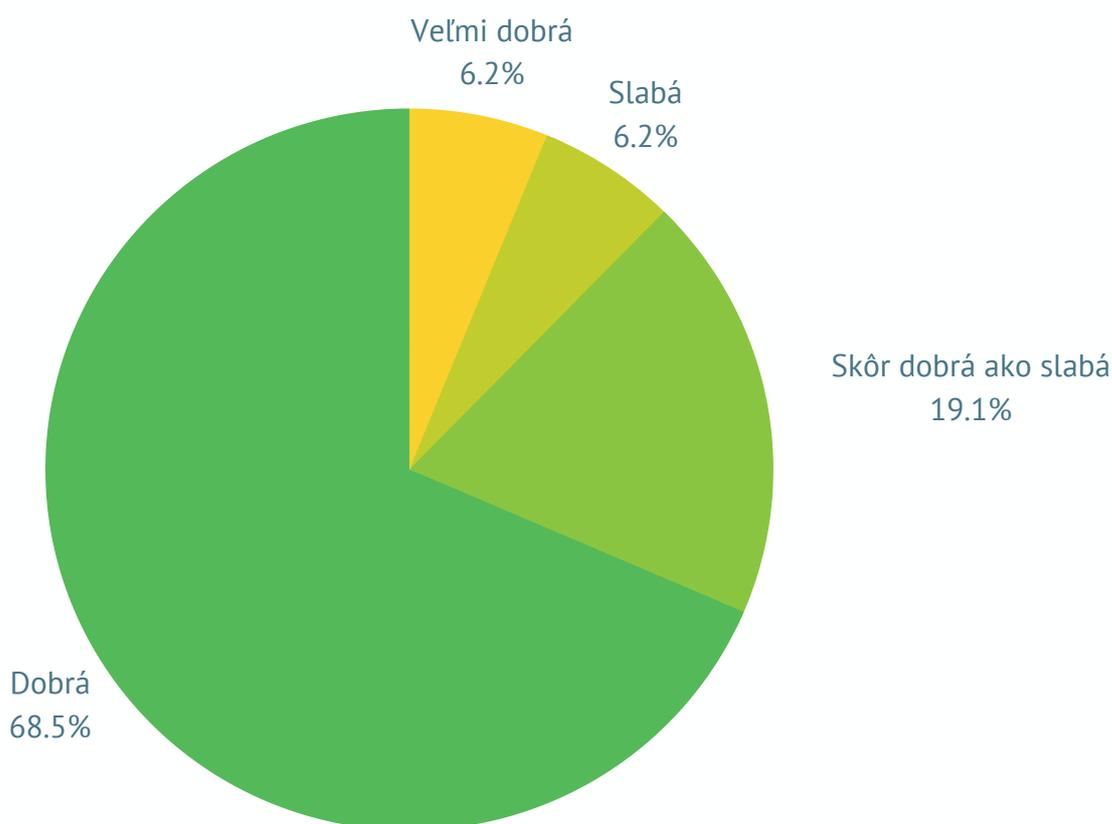
Zrušenie pracovného miesta na pozícii environmentálny pracovník
Strata partnerstiev a rozviazanie komunikácie s partnermi
Zmena zamerania škôl a učebných osnov
Nedostatočné nastavenia komunikačných nástrojov vzdelávacích zariadení

5. METODIKA A JEJ ZÁMER

Na základe vyhodnotenia dotazníka *Dotazník na zhodnotenie neformálnej environmentálnej výchovy (EVVO) na školách a zistenie jej úrovne* si S-CHKO-BR Poľana stanovila víziu, určité kritériá a ciele, potrebné k vypracovaniu novej metodickej príručky pre potreby environmentálnej výchovy a osvetu v regióne.

Metodika vychádza a je inšpirovaná medzinárodným programom MAB a UNESCO. Vzdelávací program Správy CHKO-BR Poľana kladie dôraz na neformálne zážitkové outdoor vzdelávanie s cieľom rozvoja emocionálnej inteligencie a mäkkých zručností detí a mládeže. Environmentálna výchova vedie k nastaveniu ich vnútornej motivácie spoznávať a učiť sa cez objavovanie prírodných procesov a zákonov. Environmentálnu výchovu môžeme pokladať za nástroj ako aj prierezovú tému, ktorá je použiteľná vo vybraných oblastiach reflektujúcich súčasné potreby mladých ľudí.

(Vid' príloha č. 2 Vyhodnotenie dotazníka)

Graf znázorňuje súčasnú úroveň neformálneho vyučovania environmentálnej výchovy na školách (štatistika podľa vyhodnotenia dotazníka)

5.1. SUMÁRNE VYHODNOTENIE DOTAZNÍKA

Na základe reflektujúcich odpovedí a súčasných potrieb v rámci environmentálneho vzdelávania na školách sme z Dotazníka zistili nasledovné skutočnosti:

Oslovené boli všetky materské školy a základné školy z okresov Zvolen, Detva, z BB okresu bola oslovená ZŠ s MŠ Ľubietová. Do prieskumu sa celkovo zapojilo 16 vzdelávacích inštitúcií, z toho 62,5 % boli základné školy a 37,5% materské školy.

Záujem o spoluprácu so S-CHKO pri realizovaní dlhodobého environmentálneho programu (počas školského roka) vyjadrilo až 93,8% odpovedajúcich.

Zážitkové programy (6b.), ktoré by mohli byť ponúkané školám Správou CHKO-BR Poľana boli vyhodnotené nasledovne:

1. Pastierskymi chodníkmi cez Poľanu - túlanie sa lúkami a pasienkami na svahoch sopky – 60%
2. Podzemné bohatstvo Podpoľania (geologický program) - cesta do hlbín Zeme, lokality Ľubietová, Povrazník, Strelníky – 60%
3. Podoby vody v Podpoľaní (príbeh vody) - návšteva Prírodnej rezervácie Vrchslatina, Chránený areál Meandre Kamenistého potoka, Prírodná pamiatka Vodopád Spády – 53,3%
4. Príbeh dreveného srdca - Národná prírodná rezervácia Zadná Poľana, stretnutie so zástupcami Lesnej správy Víglaš – 66,7%
5. Povestami Poľany - návštevy lokalít známych zo starých príbehov a povestí (Kráľová púť, Za vodníkom z Hradnej -Hradné lúky, Melichova skala) – 53,3%
6. Život včely nie je med lízať - exkurzia za včelárom z Ivín, ukážky včelárenia, ochutnávka včelích produktov – 86,7%
7. Dedičstvo našich starých rodičov - návšteva salaša, ochutnávka tradičných salašníckych výrobkov (syry, žinčica, oštiepky, parenice) – 46,7%
8. Po stopách lužickej kultúry - (archeologický program) - exkurzia na Prírodnú pamiatku Kaľamárka, s možnosťou lezenia na skaly s odborným inštruktorom – 60%
9. Od dreva po fujaru - (tradície, umenie v Podpoľaní) - fujaristi Podpoľania - návšteva fujaristu, drevorezba, tradiční umelci z Podpoľania...) – 53,3%

Pri zisťovaní záujmu o možnosť spolupráce školského psychológa pri realizovaní zážitkového vzdelávania v prírode – formou terapie v prírode, sa 62,5% vyjadrilo kladne a 37,5% záporne.

Pri otázke ohľadom typu EV programu boli odpovede nasledovné.

- Programy realizované v exteriéri školy – 93,8%
- Návštevy Ekocentra S-CHKO-BR Poľana – 62,5%
- Návštevy NCH – 56,3%
- Exkurzie do CHÚ – 56,3%
- Prednášky, besedy s odborným pracovníkom Správy CHKO Poľana – 56,3%

Najviac preferovanou dĺžkou zážitkového programu bola 1 vyučovacia hodina, t.j. 45 min. - 43,8% odpovedí, za celodenné aktivity sa vyjadrilo 25% odpovedajúcich, pre 18,8% respondentov je vyhovujúca dĺžka trvania zážitkového programu 90 min.

K záujmu o externú formu spolupráce v oblasti EVVO na základe navrhovanej metodiky S-CHKO Poľana, ktorá by bola realizovaná s pracovníkom S-CHKO Poľana sa vyjadrilo 75%, 25% nemá záujem.

Pri otázke možnosti realizácie kvalitného plateného environmentálneho programu, ktorý by pracovníci S-CHKO Poľana praktizovali na školách, sa 50% odpovedajúcich vyjadrilo kladne a 50% záporne.

Zisťovali sme záujem a možnosti samorealizácie enviroprogramov na školách prostredníctvom nami vytvorenej metodiky. Kde by bola EVVO na škole realizovaná koordinátorom envirovýchovy, lektorom EV alebo pedagogickým zamestnancom školy. Z opýtaných sa až 81,3% respondentov vyjadrilo pozitívne, 18,8% neprejavilo záujem.

V prípade plánovania aktivít a workshopov pre pedagógov na školách, lektorovaný pracovníkmi S-CHKO Poľana, ktorý by bol zameraný na zážitkové vzdelávanie v outdoor prostredí, by túto formu spolupráce uvítalo na ich škole až 68,8% pedagogických zamestnancov.

Ohľadom možnosti pravidelnej spolupráce pri dlhodobom realizovaní enviroprogramu v záhrade Ekocentra S-CHKO Poľana sa vyjadrilo 62,5% kladne, hlavne základné školy a materské školy zo Zvolena.

Takmer 44% opýtaných by malo záujem (ako škola) sa zapájať do dobrovoľníckej činnosti pri pomocných prácach v Ekocentre S-CHKO Poľana.

5.2. NÁVRH NOVEJ METODIKY S-CHKO-BR POĽANA ZALOŽENEJ NA ZÁŽITKOVOM UČENÍ

Nová metodika Správy CHKO-BR Poľana

Environmentálna výchova založená na princípoch opakovaného stretávania sa s vybranými školskými skupinami v regiónoch ZV, DT a BB. Hlavnou myšlienkou je, aby si dieťa od nástupu do MŠ budovalo a prehľbovalo vzťah k prírode, objavovalo svoj potenciál a spoznávalo vzťahy v prírode ako aj medziľudské vzťahy.

Naším cieľom je vychovávať deti a mládež k zodpovednosti, kritickému mysleniu, správne rozhodovaniu a šíreniu harmónie človeka s prírodou.

***"Jednoduchosť je prvým krokom prírody
a posledným krokom umenia."***

(BAILEY Philip James)

6. FILOZOFIA INOVAČNEJ SYSTEMATICKEJ EVVO SPRÁVY CHKO-BR POĽANA PRI PRÁCI S DEŤMI A MLÁDEŽOU

Pre dosahovanie dlhodobých cieľov, je dôležité vnímať environmentálnu výchovu na školách z užšieho hľadiska. Filozofiou Environmentálnej výchovy Správy CHKO-BR Poľana je viesť deti a mládež k zodpovednému prístupu a konaniu vo vzťahu k prírode, postojom a životným hodnotám. Predstavuje prácu s deťmi a mládežou založenú na pravidelnosti a systematickosti, členenú do tematických modulov, ktoré sú nastavené na opakované stretnutia s jednou skupinou. Pre efektivitu práce, je kritérium max. 25 detí/žiacov na jednu skupinu.

Neformálne vzdelávanie prostredníctvom opakovaných stretnutí s deťmi v MŠ a žiakmi I. stupňa základných škôl v Podpoľaní majú stimulačný charakter pre ďalšiu prácu s nimi na II. stupni. Vzdelávanie sa bude realizovať formou outdoorového učenia v prírode, na základe vypracovaného ponukového listu. Na základe dobrej praxe je potrebné vykonávať aj túto nepravidelnú formu vzdelávania ako dobrý podklad k systematickej práci s mládežou.

(Vid' príloha č.3 _ Ponuka zážitkových programov S-CHKO-BR Poľana)

Čo je OUTDOOROVÉ učenie

Prístup k vzdelávaniu detí, pôvodne inšpirovaný pedagogikou založenou na hre v prírode zo Škandinávie, známou v Dánsku ako "friluftsliv" – doslova „voľný život na čerstvom vzduchu“. Tento prístup vychádza okrem škandinávskeho modelu outdoorového učenia aj z teórie výchovy a hravej pedagogiky zameranej na dieťa, ktorú už v minulosti presadzovali Rudolf Steiner a Maria Montessori. Takisto je to prístup inšpirovaný vzdelávacími aktivitami v prírode pochádzajúcimi od zakladateľa zážitkovej pedagogiky Kurta Hahna.

Charakter zážitkového vzdelávania sa, ktorého cieľom je maximalizovať sociálny, emocionálny a vývojový potenciál tým, že deťom umožňuje spracovávať riziká, získať väčšiu nezávislosť pri vedení svojho vlastného učenia, dosahovať ciele, byť aktívny, hrať sa a učiť prostredníctvom priamej skúsenosti v prírode.

Lektor – ako sprievodca zážitkovým programom

Úlohou lektora – sprievodcu zážitkovým programom, je posudzovať záujmy a štýl učenia každého dieťaťa a zapájať ich tak, aby napomohol k dosiahnutiu ich plného vzdelávacieho potenciálu. Deti sa môžu pohybovať, skúmať a objavovať vlastným tempom, vytvárať si vzťah k prírodnému svetu – miestu, ktoré vytvorila matka príroda.

6.1. ZÁŽITKOVÉ ENVIRO PROGRAMY

6.1.1. ZÁŽITKOVÉ ENVIRO PROGRAMY PRE MŠ A I. STUPEŇ ZŠ

Nový spôsob Envirovýchovy v MŠ a ZŠ, založený na zážitkovom spoznávaní, navrhujeme rozdeliť do 4 modulov, ktoré budú pozostávať z jednotlivých zážitkových programov. Každý modul bude mať svojho zástupcu, v podobe zvierťaťa, ktoré bude deti a žiakov sprevádzať počas opakovaných stretnutí. Ku každej postavičke – maskotovi sa vytvorí intro – v podobe nahovoreného slova - niečo ako krátka básnička, krátka upútavka, resp. krátke výstižné predstavenie. Postavičky Poľany sú zámerne zvolené tak, aby reprezentovali každý svoju oblasť – druh biotopu, v ktorom žijú. Každá z postavičiek bude aj skutočná, v podobe plyšáku (hačkovaná hračka) alebo bábka na ruku.

Deti si tak spoja jednotlivé druhy zvieratiek s jednotlivými tematickými modulmi a vytvoria asociácie, ktoré uplatnia pri ďalších opakovaných stretnutiach.

Detský svet je založený na hre, fantázii a aktívnom pohybe. Vychádzajúc z tohto poznania chceme s deťmi vytvárať príbehy, v ktorých sa pomocou zážitkových aktivít môžu preniesť do samotného deja príbehu a prežívať tak osudy hlavných hrdinov. Každý príbeh bude obsahovo zameraný na určitý tematický okruh a nesie v sebe prvky hry a dramaturgie. Deti sa prostredníctvom voľných hier založených na zmyslových vnemoch učia spoznávať a chrániť prírodu a život na Zemi. Voľná hra dáva deťom priestor, nezávislosť a príležitosť rozvíjať sociálne kompetencie.

Modul č. 1: **Človek a krajina**

Modul č. 2: **Na lúkach a pasienkoch**

Modul č. 3: **V lese a pralese**

Modul č. 4: **Z vodného sveta**

Podrobnejšie sú moduly a konkrétne programy pre MŠ a I. stupeň ZŠ definované v samostatnom dokumente.

(Vid' príloha č.3 _ Ponuka zážitkových programov S-CHKO-BR Poľana)

6.1.2. ZÁŽITKOVÉ ENVIRO PROGRAMY PRE II. STUPEŇ ZŠ

Žiaci základných škôl na II. stupni a študenti stredných škôl z pohľadu praxe predstavujú najviac ovplyvniteľnú skupinu vonkajším prostredím, nakoľko si v tomto veku vytvárajú svoje názory a postoje. Učia sa s nimi pracovať a meniť ich. Táto skupina mladých ľudí je najviac „závislá“ na sociálnych sieťach a „youtuberoch“. Majú svoje vzory a akési „idoly“. Majú veľa možností, široký rozhľad. Hľadajú si svoje miesto v živote a snažia sa niekam zaradiť.

Vnímame ich ako skupinu, s ktorou treba pracovať pravidelne systematicky.

Nový spôsob Envirovýchovy na II. stupni ZŠ navrhujeme rozdeliť tiež do 4 modulov, ktoré budú pozostávať z viacerých podkategórií. Každý modul bude mať svojho zástupcu, tzv. maskota, ktorý bude žiakov sprevádzať počas opakovaných stretnutí. Ku každej postavičke sa vytvorí intro – v podobe nahovoreného slova-krátka upútavka, resp. krátke výstižné predstavenie, napr. v štýle rapu.

Modul č.1: **Človek a krajina**

Modul č.2: **Na lúkach a pasienkoch**

Modul č.3: **V lese a pralese**

Modul č.4: **Z vodného sveta**

Podrobnejšie sú moduly a konkrétne programy pre II. stupeň ZŠ rozpísane v samostatnom dokumente.

(Vid' príloha č.3 _ Ponuka zážitkových programov S-CHKO-BR Poľana)

6.1.3. ZÁMER PROGRAMU KRÁLOVNÁ KRAJINA POĽANA Z MODULU ČLOVEK A KRAJINA (MAB)

CIEL: povzbudenie regionálnej identity a zdravšieho životného štýlu mladých obyvateľov v Biosférickej rezervácii Poľana

Čiastkové ciele:

- 1.Intenzívna práca s mládežou za účelom motivácie a podpory zdravého životného štýlu v regióne, v ktorom vyrastajú
- 2.Budovanie regionálnej identity súčasnej generácie na zachovaných kultúrnych a prírodných hodnotách regiónu
- 3.Posilnenie kompetencií mládeže prostredníctvom zdieľania poznatkov o význame a poslaní biosférických rezervácií so zameraním na BR Poľana.
- 4.Zapájanie mládeže do rozhodovacích procesov týkajúcich sa udržateľného života v Biosférickej rezervácii Poľana
- 5.Vzbudenie hrdosti u mladých ľudí poskytnutím pozitívnych argumentov prečo je život v biosférickej rezervácii kvalitnejší

BIOSFÉRICKÉ REZERVÁCIE

Biosférické rezervácie sú jedinečnými územiami, kde ľudia po stáročia obhospodarujú krajinu, pričom zhodnocujú jej prírodný potenciál a žijú v harmónii s prírodou. Územia sú príkladom zdravého životného štýlu a kvalitného života. Biosférické rezervácie patria pod Program UNESCO „Človek a biosféra“. V súčasnosti máme vo svete **738** týchto medzinárodne významných území v **134** krajinách sveta.

Identifikácia súčasného stavu BR Poľana

Agenda BR je v očiach širokej verejnosti na Slovensku vnímaná veľmi povrchno a s obavami. BR Poľana je charakteristická ako vrchársky kraj s osobitou mozaikovou krajinou štruktúrou, vďaka ktorej si zachováva svoj osobitý ráz. Jedinečnú štruktúru krajiny už stáročia udržiavajú obyvatelia šetrným obhospodarovaním svojich políčov a pasienkov. V súčasnej dobe však Podpoľanie bojuje s odlivom mladých ľudí do iných častí Slovenska a zahraničia. Región starne a postupne mizne generácia, ktorá má odovzdávať zvyky a tradičný spôsob obhospodarovania tohto kraja na svoje deti a vnúčatá. Mladé rodiny s deťmi sa z hospodárskych usadlostí sťahujú do väčších obcí a miest. Na sídliskách vidia ľahší a pohodlnejší život. So zmenou životného štýlu rodín sa mení aj spôsob výchovy mladej generácie. Deti a mladí ľudia netravia svoj voľný čas spoznávaním svojho regiónu. Častokrát ani nevedia o prírodných zaujímavostiach, ktoré majú vo svojom okolí. Z Podpoľania sa vytráca prepojenie života mladých s krajinou, v ktorej vyrastajú. Výchova starých rodičov veľmi málo ovplyvňuje ich rozvoj čím sa nevytvárajú podmienky pre budovanie hrdosti k svojej regionálnej identite a rodinným koreňom. Absentuje výchova k tradičnému obhospodarovaniu krajiny a prioritou pri výchove mladých ľudí sa stávajú neosobné technologické postupy. Mladí ľudia "strácajú" pocit zodpovednosti za uchovanie potenciálu regiónu. Vo vzdelávacom procese absentuje prepojenie s touto témou. Pedagógovia sa málo zaoberajú regionálnou problematikou.

ZÁMER ZÁŽITKOVÉHO PROGRAMU

Chceme sa predovšetkým zamerať na podporu výchovy a tvorbu metodiky pre deti mládež vo vzťahu k Biosférickej rezervácii Poľana. Našou snahou je podporiť zdravý životný štýl mladých ľudí, ktorý sa roky uchovával vďaka rozvoju vidieckej krajiny v tomto regióne.

Zámerom je vytvoriť jedinečnú systematickú výchovu mládeže, založenú na pravidelnom stretávaní sa v Podpoľaní, ktorá podporí motiváciu žiakov a študentov zamyslieť sa v akom výnimočnom území žijú a prečo je život v BR Poľana výrazne kvalitnejší ako v iných častiach Slovenska. Ďalším cieľom je ukázať mladým ľuďom potenciál dedičstva územia a jeho význam zachovávať ho aj kvôli potrebe vlastnej sebarealizácie v regióne.

Zážitkový program je postavený na hodnotách a otázkach: Kto som? Vážim si kraj kde žijem? Poznám život svojich predkov? Ďalej má vzbudiť ich hrdosť za možnosť vyrastať v medzinárodne významnom území. Účelom je nielen informovať, ale iniciatívne zapájať mladých ľudí do pátrania po informáciách o histórii a zaujímavostiach územia. Hľadať a analyzovať dáta zo zdrojov rodinných albumov, rozprávania starých rodičov a spoznávania cenných častí územia. Propagovať územie z vlastného uhla pohľadu a priorít.

Prinášame žiakom aktivity a praktické skúsenosti, ktorých výsledkom sú jedinečné zážitky, ktoré so sebou prinášajú nachádzanie vzťahov a prehĺbovanie pocitov k prírode. Chceme im predstaviť zaujímavé lokality v Biosférickej rezervácii Poľana, navštíviť osobnosti, ktoré tu žijú v súlade s krajinou a využívajú jej možnosti vo svojom osobnom živote.

V rámci programu sa plánujeme osobitne venovať mládeži v mestách Hriňová a Detva. V Detve pôsobia 5 základných škôl, 1 stredná škola a gymnázium. Školy sú situované v centre mesta v blízkosti sídlisk. V Hriňovej pôsobia 2 základné školy umiestnené v rôznych častiach mesta: na „starom“ sídlisku v Hriňovej a v centre mesta.

Po odskúšaní programov s vybranými materskými a základnými školami by sme chceli v nasledujúcom období zrealizovať tzv. "trhy pre školy", na ktorých by boli praktické ukážky jednotlivých zážitkových programov určených pre deti a žiakov z regiónu Podpoľania.

Po zabehnutí a vyskúšaní programov by sme chceli upriamiť pozornosť a venovať sa aj vzdelávaniu učiteľov a tvorbe metodického materiálu o BR Poľana – vypracovaniu súhrnu aktivít, ktoré si spoločne odkonzultujeme s pedagógmi v Podpoľaní v rámci ukážok zážitkových programov.

6.1.4 MODULY ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY SPRÁVY CHKO-BR POĽANA A JEDNOTLIVÉ ZÁŽITKOVÉ PROGRAMY

MODUL 1 – ČLOVEK A KRAJINA

Príprava do hôr
Od zrníčka ku chlebíku
Cesta do hĺbín Zeme
Kráľovná Poľana
Mladí vo svete UNESCO

MODUL 2 – NA LÚKACH A PASIENKOCH

Tajomstvá lúky
Opeľovače
Bylinky liečiteľky
Pastierstvo a ovčiarstvo Podpoľania

MODUL 3 – V LESE A PRALESE

Život lesa
Tajný život v pralese
Malý stopár v prírode
Veľké šelmy Poľany
Vtáčie dobrodružstvá

MODUL 4 – Z VODNÉHO SVETA

Voda nad zlato
Objavujeme vodný svet
Mokrade – špongie prírody

6.2. FORMY EVVO BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE POĽANA

1.DENNÉ ZÁŽITKOVÉ PROGRAMY

Trvanie: 45/60/90 min.
Miesto: školský dvor, záhrada, Ekocentrum
Max. počet účastníkov: 25

2. TERÉNNE EXKURZIE

Trvanie: 120/240 min.
Miesto: vybrané prírodné lokality v okresoch ZV, DT, BB
Max. počet účastníkov: 25

3. 2-DENNÉ POBYTY V PRÍRODE

Miesto: vybrané významné lokality v okresoch ZV, DT, BB
Max. počet účastníkov: 25

Podrobný rozpis zážitkových programov s ich detailným popisom je obsahom osobitnej prílohy č.3 - Ponuka zážitkových programov BR Poľana.

6.2.1. DENNÉ ZÁŽITKOVÉ PROGRAMY

ŠKOLSKÁ ZÁHRADA, EKOCENTRUM

PRÍPRAVA DO HÔR
OD ZRNIEČKA KU CHLEBÍKU
CESTA DO HLBÍN ZEME

OPEĽOVAČE
BYLINKY LIEČITELKY
PASTIERSTVO A OVČIARSTVO PODPOLANIA (V PRÍPRAVE)

ŽIVOT LESA
VTÁČIE DOBRODRUŽSTVÁ
MALÝ STOPÁR V PRÍRODE
VELKÉ ŠELMY POLANY (V PRÍPRAVE)

VODA NAD ZLATO (V PRÍPRAVE)
MOKRADE – ŠPONGIE PRÍRODY (V PRÍPRAVE) (

6.2.2. TERÉNNE EXKURZIE

Vybrané lokality pre náučné exkurzie: NCH Pustý hrad, CHA Gavurky, Bakova jama-Sliač, Arborétum Borová hora, Náučný banský chodník Ľubietová, NPR Boky, UEV Hradné lúky, NCH Veľká stráž, NCH Pustý hrad, VN Môťová, Očovská Titikaka

K MODULU 1- ČLOVEK A KRAJINA

KRÁĽOVNÁ KRAJINA POĽANA (V PRÍPRAVE)

Lokality: Raticov vrch, Slanec, Javorinka

Poznávacia aktivita: „Moja krajina“

Pohybová aktivita: „Action bound“

Tvorivá aktivita: „Zmyselná Poľana“

+ Fotoplanner v krajine

ŽIVOT NA FARME (V PRÍPRAVE)

Lokality: Marekov dvor, Farma pod Melichovou skalou

Poznávacia aktivita: „Domáci či cudzí...“

Pohybová aktivita: „Aký som hospodár“

Tvorivá aktivita: „Výroba syra“

+ Ochutnávka tradičných regionálnych produktov

PODZEMNÉ BOHATSTVO POĽANY

Lokality: Náučný banský chodník Ľubietová, PP Kaľamárka

Poznávacia aktivita: „Cesta do hlbín Zeme“

Pohybová aktivita: „Útek pred lávou“

Tvorivá aktivita: „Vybuchujúca sopka“

+ Práca s kladivkom

K MODULU 2 - NA LÚKACH A PASIENKACH

OBJAVUJEME ZÁZRAČNÚ LÚKU

Lokalita Hradné lúky (LIFE)

Poznávacia aktivita: „Malí botanici“

Pohybová aktivita: „Motýľ modráčik“

Tvorivá aktivita: „Prírodu nosíme v srdci“

+ Lúčna terapia

K MODULU 3 - V LESE A PRALESE

DOBRODRUŽSTVÁ V LESE

Lokality: okres Zvolen: NCH Veľká stráž, NCH Pustý hrad, NPR Badínsky prales, Bakova jama, CHA Gavurky,

okres Detva: Hriňová - Peťova hôrka, Vrťovka, Jaseňovo, Nemcovka, Detva-Úbočka

Poznávacia aktivita: „Po stopách veľkých šeliem“

Poznávacia aktivita: „Spoznávame les“

Pohybová aktivita: „Dravce na stope koristi“

Pohybová aktivita: : „Nájdí svoj strom“

Tvorivá aktivita: „Odtlačky“

Tvorivá aktivita: „ Lesné šperky“

+ Lesná terapia

VTÁČIE DOBRODRUŽSTVÁ (V PRÍPRAVE)

Lokality: VN Môťová, Očovská Titikaka, park Lanice

Poznávacia aktivita: „ Pozorovanie vtáctva s ornitológom“

Pohybová aktivita: „Aký som lovec“

Tvorivá aktivita: „Stavanie skrýše“

+ Práca s monokulárom

K MODULU 4 – Z VODNÉHO SVETA

PRÍBEHY VODNÉHO SVETA

Lokality: Bystrý potok, potok Zolná – za športovým areálom Hájik v Lieskovci, NCH Údolím rieky Slatina, Kamenistý potok, Detviensky potok, park Lanice

Poznávacia aktivita: „Prieskum vodného toku“

Pohybová aktivita: „Nájdí svojho rodiča“,

Tvorivá aktivita: „Vodný život“

+ Vodná terapia

6.2.3. 2-DENNÉ POBYTY V PRÍRODE

---

pre skupiny žiakov aj pre rodiny s deťmi, pre starých rodičov s vnúčatami

Max. počet: 25 osôb

Vybrané lokality pre náučné exkurzie: NPP Vodopád Bystrého potoka, ÚEV Javorinka, NPR Zadná Poľana, PP Kaľamárka, CHA Horná Chrapková, Vrchdetva, NPR Ľubietovský Vepor-Hrb,

PASTIERSKÝMI CHODNÍKMI CEZ POĽANU

Trasa: Parkovisko Bystré Vrátko – NCH Vodopád Bystrého potoka – Kozí chrbát - Javorinka – späť po lúčach Javorinky cez rozhľadňu Kešovka na parkovisko Bystré Vrátko

-Túlanie sa lúčami a pasienkami po svahoch sopky, monitoring lúčneho hmyzu

-Aktivity: lov pstruhov, monitoring vodných bezstavovcov, lúčne LAND-ART, povesti Poľany, monitoring lúčneho hmyzu, streľba z luku, hod oštepom, spoločná príprava jedla, blatové kreácie, skupinová bubnovačka

Ubytovanie: útulňa Poľana na Javorinke

PRÍBEH DREVENÉHO SRDCA – NPR ZADNÁ POĽANA

Trasa: Parkovisko Horský hotel Poľana – Sedlo Priehybina – NPR Zadná Poľana – vyhlíadky Katruška, Zbojnický tanec – Strunga – späť po zväžnici do sedla Priehybina – Horský hotel Poľana

-Putovanie pralesmi Poľany - pokusy priamo v lese (pôda – pozorovanie vrstiev humus v pralesi a hospodárskom lese, voda – skúmanie kvality vody, mravce a mraveniská...)

-Aktivity: príbehy Poľany, monitoring obojživelníkov (mloky), tvorenie s drevom (vyrezávanie lyžíc), tímová hľadačka Action bound, spoločná príprava jedla

Ubytovanie: chatky Poľana

PO STOPÁCH LUŽICKEJ KULTÚRY (ARCHEOLOGICKÝ PROGRAM)

Trasa: Stavanisko Detva – Kaľamárka – CHA Horná Chrapková – Vrchdetva – späť na Kaľamárku

- Spoznávanie histórie geológie a kultúry našich predkov v archeologickej lokalite PP Kaľamárka, s možnosťou lezenia na skaly s odborným inštruktorom

-Aktivity: hľadačky v okolí PP Kaľamárka, hmatovka, lúčne LAND –ART, monitoring lúčneho hmyzu, obhliadka horných skál s odborným výkladom, lezenie s inštruktorom, tvorenie s hlinou, práca s kladivkom, hľadanie fosílií

Ubytovanie: stanovanie na Kaľamárke

6.3. PODMIENKY A KRITÉRIÁ REALIZÁCIE ZÁŽITKOVÉHO PROGRAMU

6.3.1. DENNÝ ZÁŽITKOVÝ PROGRAM

- OUTDOOR prostredie
  - REZERVÁCIA termínu nutná najmenej **30 dní vopred** cez rezervačný systém rezervujsi.sk/chkopolana
  - Max. **25 členov** v skupine
  - Čas trvania aktivít závisí od konkrétneho druhu zážitkového programu 45 min., 90 min.
  - Na jeden deň je možné zaregistrovať max. **2 skupiny s rovnakou témou** ZP z jednej školy
  - Materiál a pomôcky si S-CHKO-BR Poľana zabezpečuje vo vlastnej réžii.
- Pred realizáciou programu je potrebné podpísať súhlas s GDPR, prezenčnú listinu účastníkov

Prihlasovanie škôl pomocou registračného systému

Správa CHKO-BR Poľana poskytuje pre školské zariadenia a vzdelávacie inštitúcie nový spôsob prihlasovania sa na zážitkové programy. Zaujemci majú možnosť využiť online systém registrácie termínu cez nasledovný odkaz: [**www.rezervujsi.sk/chkopolana**](http://www.rezervujsi.sk/chkopolana)

6.3.2. TERÉNNA EXKURZIA

- REZERVÁCIA termínu na exkurziu je nutná najmenej 30 dní vopred na tel. čísle: **0903 298 303**
- Maximálna kapacita účastníkov na exkurziu je **25 členov** v skupine.
- Čas trvania terénnej exkurzie závisí od konkrétneho druhu zážitkového programu: 2 hodiny, 4 hodiny
- Na jeden deň je možné zaregistrovať **1 skupinu**
- Materiál a pomôcky si S-CHKO-BR Poľana zabezpečuje vo vlastnej réžii.
- Pred realizáciou programu je potrebné podpísať súhlas s GDPR, prezenčnú listinu účastníkov.

6.4. NÁVRH ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ, KTORÝM SA POŠLE PONUKA ZÁŽITKOVÝCH PROGRAMOV

Na realizáciu a otestovanie nových modulov neformálneho vzdelávania EVVO zážitkovou formou Správa CHKO-BR Poľana navrhuje osloviť nasledovné školské zariadenia.

S navrhovanými subjektami je už rozbehnutá spolupráca z predchádzajúceho obdobia.

Materské školy

Okres Zvolen - MŠ Lieskovec, MŠ marš. Malinovského, MŠ Prachatická, MŠ Centrum, ZŠ s MŠ T. Vansovej Zvolenská Slatina, MŠ J. Cikkeru Sliač,

Okres Detva - MŠ Kriváň, MŠ Nám. SNP, MŠ M. R. Štefánika, MŠ Obrancov mieru, MŠ Školská, ZŠ s MŠ Krivec, MŠ J. Kráľa Hriňová, MŠ Víglaš,

Okres Banská Bystrica – ZŠ s MŠ Ľubietová,

Základné školy

Okres Zvolen: ZŠ Hrnčiarska, ZŠ Jilemnického 2, ZŠ M. Rázusa, ZŠ A. Sládkoviča Sliač, ZŠ T. Vansovej Zvolenská Slatina, ZŠ Lieskovec

Okres Banská Bystrica: ZŠ s MŠ Ľubietová,

Okres Detva: ZŠ Obrancov mieru, ZŠ J. J. Thurzu, ZŠ Kukučínova, Hriňová: ZŠ s MŠ Krivec, ZŠ Školská

Stredné školy

-SOŠ Detva

-Gymnázium Detva

7. EKOCENTRUM SPRÁVY CHKO-BR POĽANA

Poslaním Ekocentra S-CHKO-BR Poľana je pravidelná dlhodobá a konštruktívna práca zameraná predovšetkým na prácu s deťmi a mládežou prostredníctvom návštev vzdelávacích zariadení v územnej pôsobnosti S-CHKO-BR Poľana. Zameriavame sa na výchovu a vzdelávanie v materských školách, základných školách a stredných školách prioritne v obciach a mestách: Zvolen, Detva, Hriňová, Zvolenská Slatina, Očová, Ľubietová, Slatinské Lazy, Sliach, Víglaš.

Cieľom Ekocentra je podporiť zdravý životný štýl a vzťahy ku krajine mladých ľudí. Nadväzovať spoluprácu s inštitúciami, ktoré zastrešujú vzdelávanie mládeže v neformálnom učení a preberať dobrú prax z iných biosférických rezervácií vo svete.

V Ekocentre S-CHKO-BR Poľana je k dispozícii priestor na pravidelné stretávanie s deťmi a mladými ľuďmi. Po skúsenostiach z minulých návštev, ktoré boli realizované v rokoch 2000-2021 je Ekocentrum vyhľadávané najmä školskými zariadeniami, ktoré sa nachádzajú vo Zvolene, a majú už vybudovaný dôverný vzťah k edukačnej výchove Ekocentra. V Ekocentre S-CHKO-BR Poľana je momentálne k dispozícii slúžiac pre enviro výchovu novo vybudovaná bylinková špirála, pocitový chodník, jazierko, altánok s prístreškom a enviro pomôckami, vtáčie búdky.

Naše priority v práci s deťmi a mládežou

- Ponúkame zážitkové mimoškolské vzdelávanie v oblasti ekológie a ochrany prírody.
- Realizujeme zážitkové aktivity v našich priestoroch Ekocentra, v školských záhradách alebo prostredníctvom exkurzií vo vybraných prírodných lokalitách v okresoch ZV, DT, BB.
- Podporujeme individuálnu aj spoločnú prácu detí v prírode, ktorá pôsobí na ich zmysly, rozvíja emocionálnu inteligenciu a prepája ich so svetom prírody.
- Hráme sa a spoznávame, objavujeme, bádame, tvoríme, relaxujeme, komunikujeme, spolupracujeme.
- Vedeťme deti a mladých ľudí k zodpovednosti, kritickému mysleniu, správne rozhodovaniu a šíreniu posolstva harmónie človeka s prírodou.

7.1. PLÁNOVANÉ REALIZÁCIE V EKOCENTRE

V nadchádzajúcom období sa plánuje v Ekocentre:

- Vytvorenie náučného miniokruhu, ktorý budú tvoriť jednotlivé stanovišťa venované vybraným témam.

Pre efektívnejšie poskytovanie envirovýchovy, ktorá je založená na zážitkovom učení v Ekocentre, by bolo vhodné doplniť v záhrade niektoré vzdelávacie prvky.

Navrhované edukačné pomôcky:

- Informačné panely s interaktívnymi prvkami s témami LES – PRALES, FAUNA a FLÓRA POL'ANY, GEOLÓGIA POL'ANY
- Mineralogická zbierka Poľany
- Dendrofón s vybranými druhmi drevín: (buk, dub, hrab, brest, jelša, javor, vrbá, smrek, jedľa, tis, borovica)
- Drevená vitrína: zbierka semien, púčiky stromov
- Fotopanel: Invázne rastliny
- Listové pexeso

Existujúce jazierko by bolo vhodné doplniť o druhy rastlín, ktorým vyhovuje vlhké prostredie. Vodné rastliny pomáhajú filtrovať vodu. V okolí jazierka vysadiť brehovú a príbrežnú rastlinu – nezábudka, ostrica, záružlie, okrása okolíkata, žltohlav, pálka, aby sa časom vytvoril biotop stojatých vôd.

8. VZŤAHY S VEREJNOSŤOU A INFORMOVANOSŤ

V zmysle vytvorenej komunikačnej stratégie pre Biosférickú rezerváciu Poľana je potrebné zachovať nasledovné komunikačné nástroje:

Sociálne médiá - sú spôsobom, ako sa spojiť s verejnosťou a aktívne s ňou komunikovať a rýchlo reagovať na vzniknuté podnety. Uvedené médiá sú nástrojmi efektívnej komunikácie, ktoré združujú rovnako zmysľajúcich sledovateľov a pomáhajú pri aktívnej spolupráci s používateľmi naraz. Pomáhajú pri propagácii aktivít a sú nástrojom pre získavanie podpory donorov.

Informačné kampane – kampane zamerané na prieskumy verejnej mienky, zvyšovanie informovanosti obyvateľstva, oslavy biosférických rezervácií, propagácia CHKO a BR Poľana prostredníctvom médií (reportáže, rozhovory, diskusie...), benefičné akcie. Pozitívum tohto komunikačného nástroja je, že rozvíja úroveň dobrovoľníctva a propaguje BR osobne.

Propagačné materiály, printové médiá – tvorba printovej formy prezentácie biosférických rezervácií vo viacerých jazykových mutáciách, uverejňovanie článkov v lokálnej inzercii a tlači.

Webová stránka – nástroj pre zverejňovanie nových udalostí, koncepčných materiálov a základných informácií o činnosti S-CHKO-BR Poľana.

Osobné stretnutia – organizovanie podujatí pre odbornú a laickú verejnosť v území CHKO-BR Poľana. Pravidelné organizovane DOD Biosférickej rezervácie Poľana, DOD Badínsky prales, DOD Dobročský prales.

Verejné prieskumy – uplatňovanie výskumných metód pri získavaní verejnej mienky pre spätnú väzbu zadávaných podnetov. Prioritne prieskum potrieb mladých ľudí v regióne.

Práca s verejnosťou - posilnenie regionálnej identity vo vzťahu k biosférickej rezervácii Poľana

9. ROZVOJ SPOLUPRÁCE

Stakeholdri a regionálni lídri v CHKO-BR Poľana - kľúčové osobnosti, ktoré majú v regióne autoritu a vedia ovplyvňovať názory verejnej mienky, pomáhajú ľuďom, inšpirujú svojimi plánmi, vnášajú inovatívne postupy do regionálnych stratégií, prinášajú súčasné trendy s cieľom zvýšiť hospodársku prosperitu regiónu (politici, lídri občianskych združení, riaditelia a vedúci inštitúcií vo verejnom aj súkromnom sektore, stakeholdri)

Mimovládne organizácie z Podpoľania – spolupráca s občianskymi združeniami v regióne pri organizovaní verejných podujatí v rámci významných dní, príležitostných aktivít podporujúcich ochranu životného prostredia v regióne

Centrá voľného času – nadviazane spolupráce pri prírodovedných aktivitách týchto inštitúcií, odborné zastrešenie letných táborov, prírodovedných súťaží a krúžkov, organizovanie besied a kultúrnych podujatí s environmentálnou tematikou. Jedná sa o centrá voľného času v mestách Detva a Zvolen

Školské zariadenia – pravidelné stretnutia s deťmi a žiakmi materských a základných a stredných škôl počas školského roka

Univerzity – výchova nových nasledovníkov, dobrovoľníkov v aktivitách v environmentálnej výchove, prax študentov v školách a škôlkach v územnej pôsobnosti S-CHKO Poľana, spoznávanie chránených území a regiónu.

Organizačné jednotky ŠOP SR – zlepšenie vzájomnej komunikácie pri práci s deťmi a mládežou, podpora výmeny cieľových skupín v rámci regiónov.

Medzinárodná spolupráca – s partnermi cezhraničnej spolupráce (Maďarsko, Česká republika, Poľsko, Slovinsko, Nórsko) a členmi Svetovej siete biosférických rezervácií UNESCO.

10. ČASOVÝ HARMONOGRAM – PLÁN AKTIVÍT NA ROK 2022/2023

Environmentálnej výchove sa venuje jeden environmentálny pracovník Správy CHKO-BR Poľana. V prípade termínov jednodenných exkurzií môžu byť sprievodcovia zážitkovým programom 2. Podľa vybraného modulu a témy ZP môže ísť s environmentálnym pracovníkom do terénu botanik, zoológ, krajinár alebo lesník S-CHKO-BR Poľana.

Vzhľadom na personálne kapacity je možné sa venovať realizácii konceptu EVVO s deťmi materských škôl a žiakmi základných škôl dva dni v týždni. Vybrali sme dva dni – utorok a štvrtok, kedy bude možné sa prihlásiť na termín a zvoliť si tému podľa daných modulov. Na jeden deň bude možné vybrať maximálne 2 termíny pre jednu školu-skupinu žiakov, a to s rovnakou témou.

Záujemca - škola bude mať k dispozícii informácie týkajúce sa každého modulu a jeho jednotlivých tém na našej webovej stránke chkopolana.sopsr.sk, v časti Ekocentrum – Registrácia termínu. Po návšteve našej webovej lokality, kde sa dozvie bližšie podrobnosti ohľadom každého ZP, bude sa môcť následne zaregistrovať na ponúknutom registračnom systéme, cez ktorý budú prebiehať rezervácie termínov.

Po presmerovaní na webovú lokalitu rezervujsi.sk/chkopolana bude môcť v ďalšom kroku následne vyplniť kalendár s ponúkanými termínmi na moduly a zážitkové programy Správy CHKO-BR Poľana.

Rok 2022

– Vyhodnotenie výtvarnej súťaže Život v pralese, vyhlásenie víťazov a následné odovzdanie diplomov a cien formou osobných návštev v základných umeleckých školách. Výstava výtvarných prác: Lesnícky skanzen Vydrovo – Čierny Balog, Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene

Navrhované aktivity/súťaže do nadchádzajúceho obdobia

Výtvarná súťaž: *Moja biosférická rezervácia o 20 rokov*

Literárna súťaž: *NAJ miesto Biosférickej rezervácie*

Čo mi dáva Biosférická rezervácia Poľana

